

למי בדאי ללמוד ע"מ לקנטר?

שיקרא רבי, וזה בסדר, אבל כאן מדובר על מי שלומד ע"מ לקנטר - שהלימוד נעשה לו סם המות.

בספר ראשון לציון כותב שאמנם התוספות אומר דברים חמורים על מי שלומד ע"מ לקנטר - אבל כשמתחיל ללמוד, עדיף שיבוא אפילו לקנטר, העיקר שבסוף ילמד לשמה...

הגאון רבי יעקב פרידמן שליט"א מספר שהכיר בחור חילוני שהתחיל להתחזק - וחבר שלו כעס על הענין.

והציע לו - בא נלך יחד לשיעור תורה ואני יוכיח לך שאני צודק. החבר בא ע"מ לקנטר, שפך את כל מה שיש לו לטעון - ולבסוף הכיר את האמת, והיום הוא ת"ח מופלג!

הסיפור הזה עוזר לנו להבין את דעת האור החיים...

תניא היה ר' בנאה אומר: כל העוסק בתורה לשמה תורתו נעשית לו סם חיים, שנאמר {משלי ג-ח} עץ חיים היא למחזיקים בה, ואומר {משלי ג-ח} רפאות תהי לשרך, ואומר {משלי ח-לה} כי מוצאי מצא חיים, וכל העוסק בתורה שלא לשמה נעשית לו סם המות, שנאמר יערף כמטר לקחי - ואין עריפה אלא הריגה, שנאמר {דברים כא-ד} וערפו שם את העגלה בנחל. [ז].

התוספות מקשה שהלא בפסחים [נ:] הגמרא אומרת 'לעולם יעסוק אדם בתורה אע"ג שאינה לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה!'

ומתוך שבפסחים מדובר על 'שלא לשמה' היינו כדי שיכבדוהו

ירידת הגשמים מבטאת הארת פנים!

שהיא הופכת אותו להיות 'מבקש'! 'מתפלל'!

הגאון רבי שמואל יעקב בורשטיין זצוק"ל מבאר את הגמרא לקמן [ז]. שמרחיבה דברים נשגבים על מעלת יום הגשמים - כי בירידת הגשמים יש ביטוי של הארת פנים מיוחדת, וקבלת התפילה!

וניתן להקיש מכאן גם לדברי תורה שנמשלו למטר - 'יערוף כמטר לקחי' - שצריך עבורה תפילה מיוחדת!

ועליה אנו אומרים 'באור פניך נתת לנו תורת חיים' כי היא תשפוכת של אהבה 'מפיו דעת ותבונה'.

ואהבה צריכה להיות משני צדדים - לכן חייבים תחילה בקשת חכמה ותפילה מעומק הלב, עד שיחוננו ויאיר את עינינו!

ומנא לן דבתפלה דתניא {דברים יא-יג} לאהבה את ה' אלהיכם ולעבדו בכל לבבכם, איזו היא עבודה שהיא בלב? הוי אומר זו תפלה, וכתוב בתריה {דברים יא-יד} ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש. [ב].

מבואר שיש קשר מיוחד בין תפילה לגשמים - ויש להבין וכי יש דבר שלא צריך עליו תפילה? מה מיוחד במטר?

הגאון רבי ברוך מרדכי אזרחי שליט"א מסביר שהיעוד של המטר הוא להגיע רק עם תפילות - ולהפוך את האדם להיות 'מבקש'! 'מתפלל'!

עוד בטרם קללת 'בזיעת אפיך' כבר הוטל על אדם 'לעבדה ולשמרה' - להיות מכיר בטובתם של גשמים!

מהי ההטבה המיוחדת בגשמים יותר משאר כל הבריאה? זה גופא

בקרנן צריך לבחור את המזבח - אבל שידוך הוא משמים!

על שידוך - שהוא נגזר משמים.

אבל יפתח הגלעדי הבטיח קרבן, וזה דבר שצריך לבחור את המזבח! ולא להסתפק במה שמזדמן...

בכל מקרה ניתן להתבונן ולראות כאן את ההשגחה הפרטית - ולדעת שהכל מאת הבורא יתברך, שמסובב כל דבר בדיוק, מי יצא? מהיכן? ומתי?

א"ר שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן שלשה שאלו שלא כהוגן, לשנים השיבוהו כהוגן, לאחד השיבוהו שלא כהוגן, ואלו הן: אליעזר עבד אברהם ושאל בן קיש ויפתח הגלעדי. [ד].

צריך להבין מה ההבדל? מדוע לאליעזר עבד אברהם ושאל בן קיש השיבו כהוגן, וליפתח הגלעדי השיבו שלא כהוגן?

אומר מרן הגראמ"מ שך זצוק"ל שאליעזר ושאל בן קיש דיברו

מה לומדים מהסיפורים על נובהרדק?

ואם כן ודאי שהסומך ובוטח בה' באמת - ה' עתיד להצדיק את האמון שנתנו בו, ולספק לו את משאלותיו.

כידוע בנובהרדוק עבדו הרבה על מידת הביטחון, והתפרסמו הרבה סיפורים מפעמים על ההצלחות שלהם.

אבל כשאנו שומעים את הסיפורים יש לנו נטיה להתעניין רק בדברים ה'משונים', בהתרחשות המעניינת...

ואנחנו מפסידים את העיקר, כי הנושא הוא לא 'איך ליסוע ברכבת בלי כרטיס?' אלא 'איך לחיות עם אמונה כל כך חושית, עד שלא צריך כרטיס?'

הסיפורים הללו נבעו מעבודה מתמדת, על אמונה עמוקה, והכרת האמת הפשוטה שאין עוד מלבדו והתוצאה היתה חיים יהודיים אמיתיים - חיי שמחה ואמונה.

כאשר זוכים לחיות חיים יהודיים אמיתיים, אלו הם חיי שמחה.

וא"ר ר' אמי בא וראה כמה גדולים בעלי אמונה, מניין? מחולדה ובור, ומה המאמין בחולדה ובור כך, המאמין בהקב"ה עאכ"ו. [ח].

וברש"י: מחולדה ובור. שהמיתו שני בני אדם, מצוי הוא באגדה, מעשה בבחור אחד שנתן אמונתו לריבה אחת שישאנה, אמרה מי מעיד? והיה שם בור אחד וחולדה, אמר הבחור בור וחולדה עדים בדבר, לימים עבר על אמונתו ונשא אחרת והוליד שני בנים, אחד נפל לבור ומת, וא' נשכתו חולדה ומת, אמרה לו אשתו מה מעשה הוא זה שבינינו מתים במיתה משונה? ואמר לה כך וכך היה המעשה.

צריך להבין מה שייך 'להאמין' בבור וחולדה? וכי יש להם כח והבנה?

מסביר **הגאון רבי שמשון דוד פינקוס זצוק"ל** שהנושא הוא 'ניתנת אמון' - כשאדם סומך על מישהו, ההוא מרגיש מחוייב!

מי שנאחז ב'מושכל ראשוני' שלו - אין לו סיכוי להגיע את האמת!

מאף אדם בעולם.
מי שנאחז ב'מושכל ראשוני' שלו, ולא מסוגל לקבל את האפשרות שיתכן וההבנה הראשונית שלו מוטעית - אין לו סיכוי להגיע את האמת.
וגאווה כזו שייכת גם במי שמתהלך עם גינוני ענוה - וטומן את ראשו בקרקע.
[כידוע שנפילתו של ש"צ שר"י היתה בגלל הגאווה שתפסה אותו, כשראה רבים וגדולים ומתבטלים לפני גאונו האדירה - וזחה עליו דעתו].
לכן צריך לעבוד על מידת הענוה הפנימית - וכך יוכל לזכות לקנין התורה, ולס"ד בעסק התורה.

אמר רבי חנינא בר אידי למה נמשלו דברי תורה למים, דכתיב הוי כל צמא לכו למים? לומר לך, מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך, אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה. [ז.]

בגמרא מבואר שהענוה היא תנאי לתורה.

הגאון רבי אריה פינקל זצוק"ל הסביר שמלבד מה שתועבת ה' כל גבה לב, והגאוותן אינו יכול לקבל תורת ה' מפיהו.

יש כאן ענין מציאותי - שבעל גאווה רואה רק את המעלות שלו, ואת החסרונות של האחרים.
וממילא הוא לא חושב שיש לו צורך להשתפר, וגם לא יכול ללמוד

ההשקעה בהעמדת תלמידים - מביאה עליה בתורה

כגפרור שמצית ומעוררים את הרב לחשוב, אבל הכל ממנו.
[ואמר בשם הגר"ח זצוק"ל שבתקופה שהיה ר"מ בוולאזין, כל יום היה מפרק כמאה קושיות].
ויש כאן עוד נקודה שהרי בן תורה זוכה לשמוע שיעורים ולקבל מרבותיו - במשך זמן מוגבל בדרך כלל.
אבל אם הוא מרביץ תורה הרי זה דבר שמועיל לו להתעלות שנים רבות - 'מתלמידי יותר מכולם'.
הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצוק"ל ביאר שהיסוד הוא שזוכים לתורה רק ע"י יגיעה, וכגודל היגיעה כך ההצלחה בתורה.
אם כן, היות ויגיעה וההשקעה שנדרשת בהעמדת תלמידים - היא יותר מלימוד רגיל, היא מְזַכָּה ומביאה יותר עליה בתורה.

אמר רב נחמן בר יצחק למה נמשלו דברי תורה כעץ שנאמר {משלי ג-ח} עץ חיים היא למחזיקים בה? לומר לך מה עץ קטן מדליק את הגדול, אף תלמידי חכמים קטנים מחדדים את הגדולים, והיינו דאמר ר' חנינא הרבה למדתי מרבותי, ומחבירי יותר מרבותי, ומתלמידי יותר מכולן. [ז.]
איך יתכן שלמד שמתלמידי יותר מרבותיו - הרי התורה עוברת במסורת התורה מרב לתלמידו ולא להיפך?

הגאון רבי אברהם ארלנגר שליט"א מבאר שגם כשלומד עם חבריו ותלמידיו, הוא הרי עוסק בתורה שקיבל מרבותיו.

כמו במשל - שהגפרור שמדליק להבה, החום והאור אינם נובעים מגפרור, אפילו שהוא הצית את האש.
כך גם התלמידים, שמחדדים את הרב בשאלותיהם, הם רק

איך מלמד יוכל להתייחס יפה?

אמנם מבואר בגמרא שזו התפקיד של התלמיד לפייס את הרב - לחשוב איך להתחנף, ולגרום לו שיהנה ממנו.
אבל הדרך למנוע את הבעיה היא - להגיע מוכן לשיעור, כך המלמד לא נרתע מכל שאלה ואינו מרגיש מאויים.
שכשהמלמד שלם עם עצמו - יש לו גם את העוצמה להישאר בצריך עיון, [הרעק"א מלא בצ"ע] זה לא בושה!
כך הוא יכול לתת לכל תלמיד את כל הסבלנות, ולאפשר לו לצמוח לאילנא רברבא.

רבא אמר אם ראית תלמיד שלמודו קשה עליו כברזל, בשביל רבו שאינו מסביר לו פנים, שנאמר והוא לא פנים קלקל, מאי תקנתיה? ירבה עליו רעים, שנאמר וחילים יגבר ויתרון הכשיר חכמה, כ"ש אם הוכשרו מעשיו בפני רבו מעיקרא. [ח.]

מרון הגרמ"י ליפקוביץ זצוק"ל דיבר בפני מלמדים ועורר אותם שרואים כאן בגמרא את האחוריות להעניק יחס אוהד לתלמידים.
ואמר, שהרבה הורים מתלוננים שילדם קיבל 'משבר' בגלל יחס לא מחמיא, ואפילו להיפך, שקיבלו ממלמד מסוים.

כח התפילה של יחיד יכול להפוך את העולם!

כל כך הרבה דברים שעלולים לגרום לעצירת גשמים:
ולקמן מבואר שהיו מתענים הרבה תעניות, כדי להביא לירידת גשמים, ומנין שתפילתו היתה מתקבלת?
אומר מרון הגרמ"י שטינמן זצוק"ל שרואים כאן שיש לתפילת היחיד כח מיוחד - כשהוא מבקש מעומק ליבו.
הגם שיש מעלה מיוחדת ב'תפילת רבים' אבל כשבוחנים את הציבור, עלולים גם למצוא את עוונות הרבים...
אבל יחיד שמבקש מכל ליבו, אפילו איכר פשוט שהחכיר את שדותיו - תפילתו ודאי תקבל.
הדין הזה נפסק לדורי דורות - ואפשר להוציא ממון מהחוכר, על סמך הטענה הזאת, גם בדורינו אנו!
אפילו אם שאר השדות מסביב גם השתדפו, זה לא פוטר אותו - כי כח התפילה של יחיד יכול להפוך את העולם!
ואם לתפילה על שדה יש השפעה כל כך גדולה, מי שישקיע תפילות על רוחניות, ודאי שיזכה בשפע עצום, לעלות ולהתעלות בעבודת הבורא!

אמר ר' תנחום בריה דרבי חייא איש כפר עכו אין הגשמים נעצרין אא"כ נתחייבו שונאיהן של ישראל כליה וכו', אמר רב חסדא אין הגשמים נעצרין אלא בשביל ביטול תרומות ומעשרות וכו', אמר רבי שמעון בן פזי אין הגשמים נעצרין אלא בשביל מספרי לשון הרע וכו', אמר רב סלא אמר רב המנונא אין הגשמים נעצרין אלא בשביל עזי פנים וכו', אמר רב קטינא אין הגשמים נעצרין אלא בשביל ביטול תורה וכו', אמר ר' אמי אין הגשמים נעצרין אלא בעון גזל וכו', מאי תקנתיה ירבה בתפלה וכו'. [ז.]

הנה בבא מצינא [קו]. הגמרא דנה מה הדין אם אדם החכיר שדה לחבירו, החוכר שינה זרע שעורה במקום חיטה, והיבול ניזק בשידפו?

והכריעה הגמרא, שהחוכר חייב, כי המחכיר יכול לטעון, שאם היית זורע כמסוכם, התפילות שלי היו מתקבלות - והיה מתקיים בי יותגור אומר ויקם לך.
ותמוה איך אפשר לקבל טענה כזו, הרי כאן בגמרא מבואר שיש

לתגובות הערות והארות וכן לקבלת הגיליון במייל ניתן לפנות לכתובת: peninim88@gmail.com - הפנינים מלוקטים ונערכים בשינויי עריכה וקיצור נדרשים לתרומות בנדרים פלוס - 'נוה אריה' - פנינים מאירים